

BLUESENS HISTORIA

BLUES

Elevhäfte

Av: Hannah Sundkvist

Detta häfte består av fyra olika områden

- **Historia**
- **Låtskapande**
- **Ackord/blues12a**
- **Improvisation**

När arbetsområdet är slut ska du:

- känna till några **fakta** om bluesens ursprung, påverkan på musik och människor samt vanliga **bluesinstrument**
- ha **lyssnat på** och **pratad om** några olika typer av blues-låtar och därmed **känna igen** låtar från genren blues.
- ha **improviserat** bluesskala på piano eller gitarr
- känna till hur en **bluestolva** och en **bluestext** är uppbyggd
- kunna **skapa** en enkel bluestext.

Musikhistoria: BLUES

Hur började det?

Slavhandel

Slavhandeln över Atlanten startade redan på 1500-talet. Européerna som hade erövrat Amerika ville ha mer arbetskraft till gruvor, bomullsfält och sockerplantager. Först förslavades indianer. Men det räckte inte, så fr.o.m. 1501 skeppades afrikanska slavar till Amerika.

Mellan **1500-talet** och **1800-talet** beräknas ca 12 miljoner slavar ha först från Afrika till Amerika. Det var många olika etniska grupper med olika språk och traditioner. De kunde bara bli fria genom att rymma eller köpa sig fria. Slavarna började arbeta när de fyllde sex år och dog i fyrtioårsåldern. Våld var "nödvändigt" (och lagligt) för att få slavarna att lyda. Många förvånades över alla ljushyade slavar. Det berodde på att många slavar våldtogs av ägarna. Eftersom barnen ärvde mammans status var det lönsamt: slavar var dyra, så slavbarn stärkte slavägarnas ekonomi.

Eftersom de inte själva kunde styra över var de hamnade utan var helt i slavägarnas våld var det svårt att bevara det egna språket och de egna traditionerna.

Arbetssånger

Men **element** från **deras musik** gick lättare att bevara, dels för att mycket var gemensamt, och dels för att slavägarna inte ansåg att sång var något farligt. **Arbetssånger** uppmuntrades till och med, eftersom det var ett sätt att hålla humöret och arbetstempot uppe. Arbetssånger sjöngs av svarta slavar under arbetstid. I sångerna fann de kraft och tröst. De sjöngs A Cappella (med bara röster) ofta med Call and respons-teknik.

Spirituals

En del slavar kristnades på 1600-talet, men kristnandet tog inte ordentlig fart förrän på 1700-talet, när väckelserörelserna svepte fram över Nordamerika.

I kyrkan kunde de svarta uttrycka sin tro på en bättre tillvaro och ett "liv efter detta" genom **andliga sånger** så kallade **Spirituals** (tex. Nobody knows"). En Spiritual är alltså en typ av andlig sång som delvis skapades av de afrikanska slaverna. Musiken är en blandning av europeiska kristna psalmer och afrikansk musik. Stämningen i Spirituals är, precis som i bluesen, eftertänksam, melankolisk och dyster. Texterna handlar ofta om livet efter döden.

Svarta församlingar sjöng i allmänhet utan musikinstrument. Det kallas för att sjunga **a cappella**. 1867 publicerades *Slave Songs of the United States*, den äldsta sångsamlingen med kristna sånger som sjöngs av svarta. Noterna visar att sångerna i grund och botten var europeiska. Men hur de sjöngs vet man inte, för svarta församlingar spelades inte in förrän senare.

Gospelmusik

Spirituals är grunden/föregångaren till **Gospelmusik**. Fram till 1930-talet kallades gospelmusik bl.a. Spirituals Jubilee, Plantation songs etc.

Ordet gospel kommer av engelskans god-spell (goda nyheter; evangelium), och syftar på att Jesus kommit till jorden för att frälsa människan.

Bluesen föds när slaveriet avskaffas 1866

Efter det amerikanska inbördeskriget 1861-65 **avskaffades/förbjöds slaveriet** i USA. Men många vita ser det som en förolämpning att jämföras med svarta, så segregationen ökar och Ku Klux Klan bildas.

Att slaveriet förbjöds förändrade inte nämnvärt förhållandena för den svarta befolkningen som till största delen bodde i den amerikanska södern. I slutet av 1800-talet levde de fortfarande i **misär**. Det var ont om arbete och de jobb som fanns var ofta uselt betalda.

Rasdiskrimineringen var utbredd och de svarta var i stort sett lika rättslösa som före kriget. Det var vid den här tiden, i området kring Mississippideltat som det sägs att den första bluesen uppstod.

Nu uppstår bluesmusiken.

Vad är blues

Att sjunga **blues** blev ett sätt att ge uttryck för de mer jordnära problemen som t.e.x olycklig kärlek och fattigdom. Att ha "the blues" betyder att vara **nedstämd**.

Blusens kännetecken

Något inom musiken som lever kvar från den här tiden, som traditionellt kommer från Afrika är:

- **Call and response-tekniken:** en försångare sjunger själv och gruppen svarar.
- **Bluestolva:** musik med en **enkel grundform om 12 takter**
- **Improvisation** – bluesskalan
- **Blåtoner:** toner som man "bänder".
- Melankoliska **sångtexter**

Blues kan ha rötter på flera håll, men grunden är faktiskt europeisk. Bluestolvans ackord består av tonartens I-IV-V-ackord, de centrala ackorden i europeisk musik. Och att skapa musik utifrån upprepade ackordföljder blev vanligt i Europa fr.o.m. 1500-talet, när ackordisk musik slog igenom. Vi kan bara konstatera att musikens rötter är svåra att begränsa till ett ställe och ett tillfälle. Flera olika händelser och förflyttningar av människor har påverkat musiken.

Bluestolvan

Bluesens form var i början relativt fri men standardiserades så småningom till 12 takters vers med fast ackordföljd, den klassiska **Bluestolvan**. Denna bluesform har också legat till grund för en stor del av jazz- och rockmusiken

Bluestolva i C-dur:

```
4/4  C  |  C  |  C  |  C  |  
      |  F  |  F  |  C  |  C  |  
      |  G  |  F  |  C  |  C  ||
```

Olika bluesstilar

Deltablues

Den första bluesstilen kallas Deltablues och uppstod i slutet av 1800-talet. Deltablues uppstod i deltat mellan Mississippifloden och Yazoofloden i delstaten Mississippi. De första inspelningarna av deltablues gjordes först i slutet av 1920-talet eftersom det inte fanns några riktiga inspelningstekniker innan. Stilen på inspelningarna kännetecknas av att en ensam sångare ackompanjeras av en **gitarr** som ofta spelas med en **slide** (en stål- eller glashylsa) på ena fingret som förs över gitarrsträngarna och ger ett klagande ljud som förstärker sångarens bluesång. Även **munspel** var vanligt förekommande.

Klassisk blues

Sitt stora kommersiella genombrott fick bluesen 1920 med sångerskan Mamie Smith. De första artister som spelade in blues på skiva var de s.k. **klassiska bluesångerskorna** på 1920-talet. Mamie Smith var den allra först, men hon fick snart efterföljare som skulle bli än mer populära, som t.ex. Ma Rainey och framförallt **Bessie Smith**.

De klassiska bluesångerskorna hade oftast en **jazzbakgrund** eller **pianokomp** vilket även kan höras i deras bluesinspelningar.

Countryblues

På 1930- talet spreds Countrybluesen till de större städerna och blev **Cityblues** och så småningom **Rhythm and Blues (R&R)**. De började spela i grupp istället för solo. Bluesbanden kunde bestå av en sångare/sångerska, munspel, elgitarr, bas, trummor, och eventuellt blås (saxofon, trumpet).

Rhythm & blues

Rhythm & blues är det närmsta vi kommer till dagens rock ´n roll. Många av dagens rockartister lyssnade mycket på R & B och hämtade inspiration därifrån.

Övning: lyssna på och analysera en blueslåtttext

Analysera

1. Lyssna på och läs Blues-text av Bettie Smith nedan:
2. Fundera på: *Vilka element av bluesen hör du? Vad handlar texten om?*
3. Vilken typ av blues är detta?

”BACK WATER BLUES”

When it rains five days and the skies turn dark as night
When it rains five days and the skies turn dark as night
Then trouble's takin' place in the lowlands at night

I woke up this mornin', can't even get out of my door
I woke up this mornin', can't even get out of my door
There's been enough trouble to make a poor girl wonder where she want
to go

Then they rowed a little boat about five miles 'cross the pond
Then they rowed a little boat about five miles 'cross the pond
I packed all my clothes, threwed them in and they rowed me along

When it thunders and lightnin' and when the wind begins to blow

When it thunders and lightnin' and the wind begins to blow
There's thousands of people ain't got no place to go

Then I went and stood upon some high old lonesome hill
Then I went and stood upon some high old lonesome hill
Then looked down on the house were I used to live

Backwater blues done call me to pack my things and go
Backwater blues done call me to pack my things and go
'Cause my house fell down and I can't live there no more

Mmm, I can't move no more
Mmm, I can't move no more
There ain't no place for a poor old girl to go

Låttexter: Hur skriver man en bluestext?

Egentligen existerar inga regler, men det finns en modell som är ganska vanlig.

Olika teman som blues ofta handlar om är:

Råd till andra, alkohol, att bli förrådd eller lämnad, förlorad kärlek, död, farväl, uppbrott, sjukdomar och elände, helvetet, otrohet, orättvisor, fängelser och fängelsevistelser, sorg, mord, fattigdom, , depression, självmord, övernaturliga saker, resande, hämnd, eller frustration.

Resandet

Många blueslåtar handlar om resande, både friheten i att resa eftersom man fick möjlighet att förflytta sig över landet som man ville efter att slavhandel förbjöds. Men även nödvändigheten i att resa för att hitta tillfälliga jobb. En historia som mycket väl kan vara sann är att den första bändningen på gitarren kom till för att man skulle härma en **tågvissla**.

Humorn

Blues har, trots sina ofta mörka tongångar, en stark vilja till överlevnad. Det är ofta som det handlar om att ta sig igenom eländet. Humor förekommer ofta i texterna, för att visa på den knivskarpa gränsen mellan skratt och gråt, tragedi och komik. Den handlar egentligen inte om att ha "The blues" utan snarare om att övervinna den genom att sjunga ur sig eländet som en rening.

First Line of the Blues

Oh, first line of the blues, is always sung, a second time.
I said, the first line of the blues, is always sung, a second time.
So by the time you get to the third line, you've had time to think of a rhyme.

Ain't no law that says, third line gotta be different at all.
I said, there ain't no law that says, third line gotta be different at all.
No, there ain't no law that says, third line gotta be different at all

Never borrow no mouth organ, not even from your best friend.
I said, never borrow no mouth organ, not even from your best friend.
'cause you may survive the blowin', but the suckin's gonna get you, in the end.

Låttexter: Hur skriver man en bluestext?

Gör din bluestext Namn på elev: _____

Du ska skriva en egen **bluestext**.

Lev dig in i ett problem som gör dig "nedstämd" eller arg. Du har nu chansen att uttrycka dina känslor i en BLUES.

Uppgift 1

Välj ett valfritt tema eller något av nedanstående: _____

Krig

Mobbning

Miljöförstörelse

Djurplågeri

Sexism

Rasism

Skönhetsideal

Cancer

Uppgift 2

2.1 Hitta på en (ganska lång) textrad:

2.2 Skriv den igen!

2.3 Hitta på en ny rad där sista ordet rimmar på sista ordet på rad 1 & 2.

Exempel

- Det var en vanlig tisdag och det var fullt med skräp nere på *stan*
- Jag sa: Det var en vanlig tisdag och det var fullt med skräp nere på *stan*
- Jag kan inte andas, nåt är fel, jag blir aldrig *van*

Uppgift 3

Skriv nu några fler meningar till din bluestext!

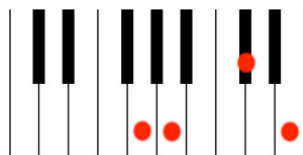
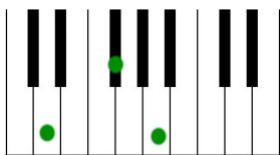

Gör din blueslåt

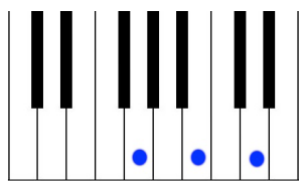
Uppgift 4:

Lär er att spela ackorden nedan på valfritt instrument.

D	D	D	D
G	G	D	D
A7	G	D	D

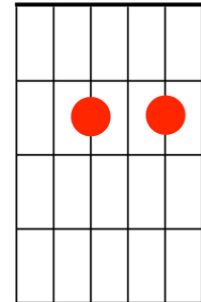
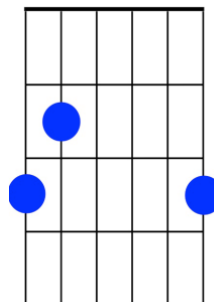
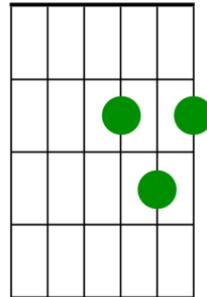
D

A7

G

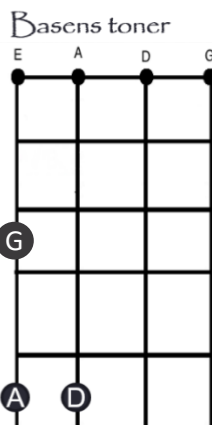
X

D

G

A7

Uppgift 5

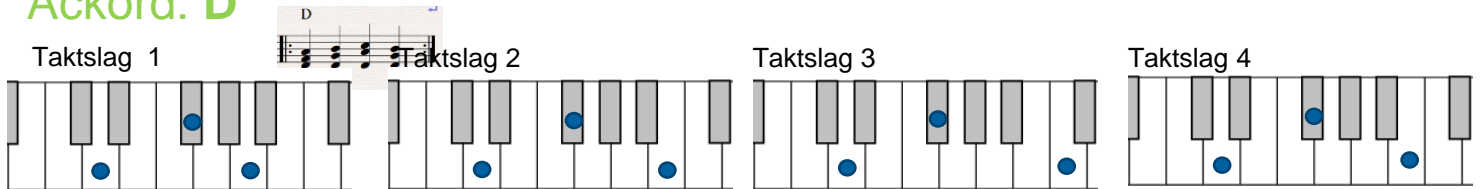
Försökt nu att hitta på en melodi till din text. Spela ackorden och sjung eller rapa texten samtidigt.

Blueskomp på piano

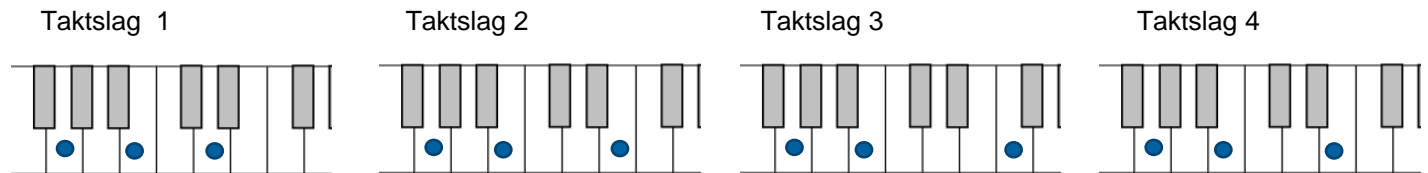
Övning

I den här uppgiften får du lära dig ett svängigt blueskomp på piano.

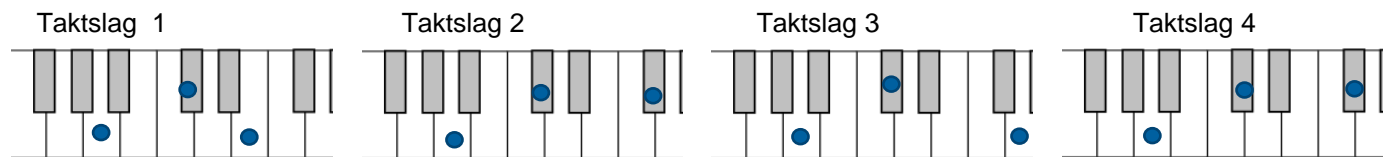
Ackord: D

Ackord: G

Ackord: A

Bluestolva

Taktslag: 1 2 3 4 1 2 3 4 osv

D	D	D	D
G	G	D	D
A7	G	D	D

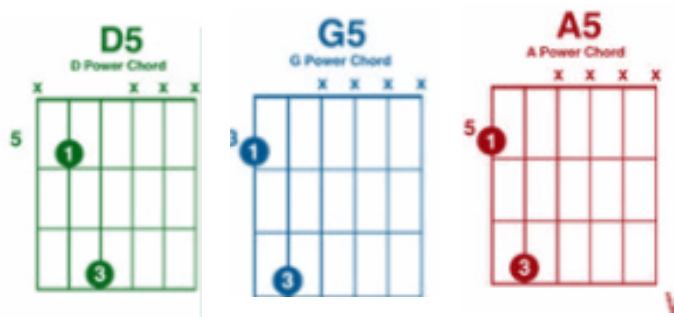
[Skriv här]

Kvintackord på gitarr

Övning

Istället för att spela visackord kan man få ett bättre "sound" om man använder kvintackord. Ackorden är byggda på kvinter, men de kallas även för "Power- eller Rockackord".

Så här ser kvintackorden på gitarr ut:

Bluestolva

Taktslag: 1 2 3 4 1 2 3 4 osv

Så här kan en litet mer avancerad kompfigur se ut:

[Skriv här]

Spela Blues på trummor

Övning 1

Spela ett enkelt komp på trummor med hjälp av tabulaturen nedan.

<u>Höger hand (hi-hat)</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
<u>Vänster hand (virvel)</u>		<u>2</u>		<u>2</u>
<u>Höger fot (baskagge)</u>	<u>1</u>		<u>1</u>	

Övning 1

Spela ett litet mer avancerat swingkomp på trummor med hjälp av tabulaturen nedan.

<u>Höger hand (hi-hat)</u>	<u>1</u>	<u>2 å</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
<u>Vänster hand (virvel)</u>		<u>2</u>		<u>4</u>
<u>Höger fot (baskagge)</u>				

[Skriv här]

Improvisera i D-dur

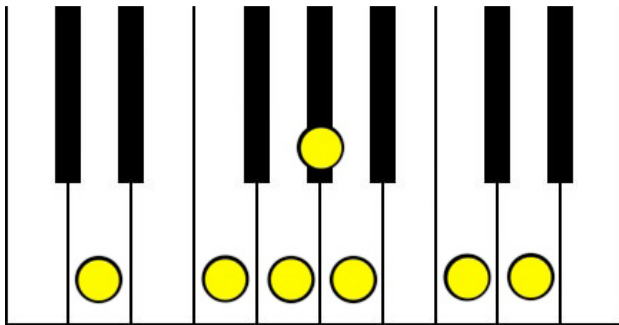
Att improvisera innebär att skapa musik i stunden.

Övning

Piano

- Börja med tonen D och spela enligt prickarna från vänster till höger.
- Du kan nu improvisera till en blueslåt (som går i D-dur) genom att spela hur du vill på de gulmarkerade tangenterna. Det svänger!

En **BLUES-SKALA** på piano ser ut så här!

Övning

Gitarr

- Lär dig bluesskalen i D genom att följa tabulaturen
- Du kan nu improvisera till en blueslåt (som går i D-dur) genom att spela tonerna ovan i vilken ordning du vill. Det svänger!

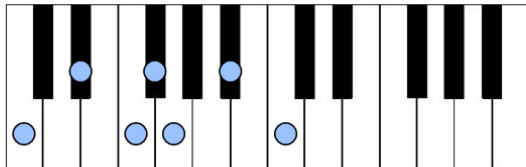
En **BLUES-SKALA** på gitarr ser ut så här!

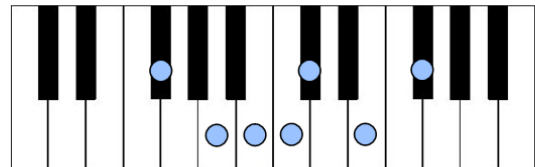
[Skriv här]

IMPROVISERA i olika tonarter på piano

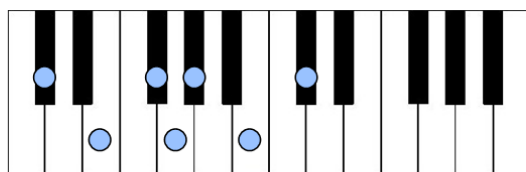
Minor Pentatonic Blues Scale Chart

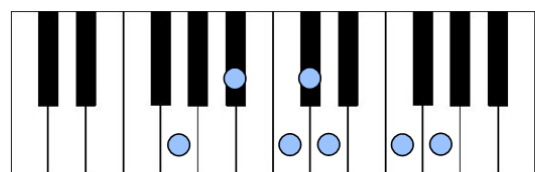
C Pentatonic Blues

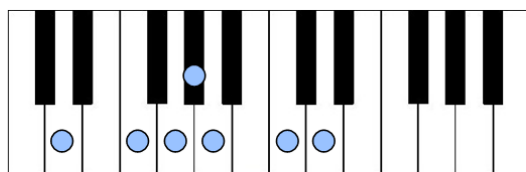
F# / G \flat Pentatonic Blues

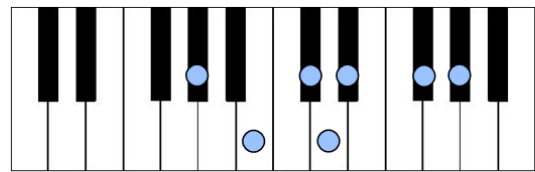
C# / D \flat Pentatonic Blues

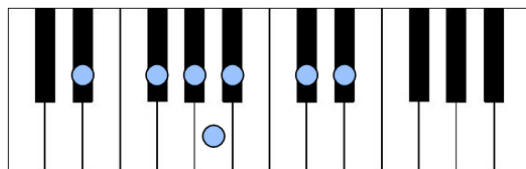
G Pentatonic Blues

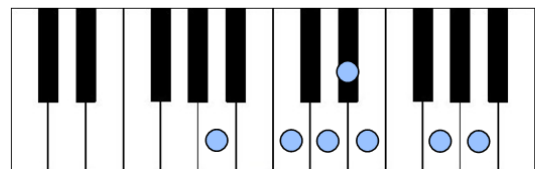
D Pentatonic Blues

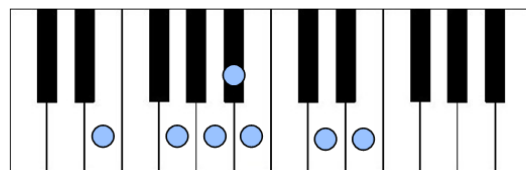
G# / A \flat Pentatonic Blues

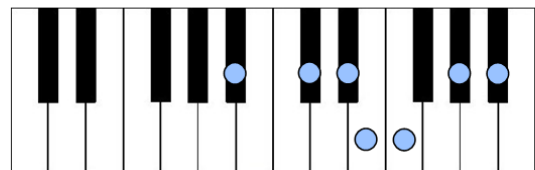
D# / E \flat Pentatonic Blues

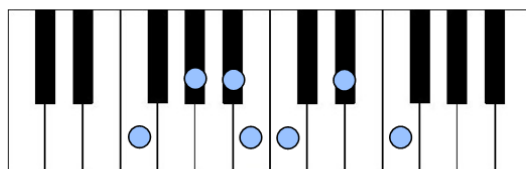
A Pentatonic Blues

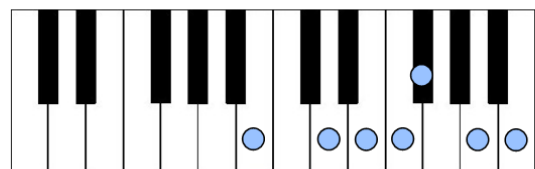
E Pentatonic Blues

A# / B \flat Pentatonic Blues

F Pentatonic Blues

B Pentatonic Blues

© 2014 Sara's Music Studio • sarasmusicstudio.wordpress.com

[Skriv här]

IMPROVISERA i olika tonarter på gitarr

Här ser du flera bluesskalor i olika tonarter för gitarr.
Försök även att spela över två oktaver.

THE TWELVE BLUES SCALES

The image displays the twelve blues scales for guitar, organized into four rows. Each row contains three scales, with the key signature indicated above the staff. The scales are: C major, D-flat major, D major, E-flat major, E major, F major, G-flat major, G major, A-flat major, A major, B-flat major, and B major. Each scale is shown in two staves: the top staff is a treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is a guitar-specific notation with a key signature of one flat. The guitar notation includes fret numbers (0-7) and string numbers (1-6) to indicate fingerings. The scales are presented in a sequence that covers two octaves, starting from the open strings and ending on the 12th fret.

[Skriv här]